

บทที่ 2

การประกอบธุรกิจโรงแรม

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย ที่สร้างรายได้มหาศาลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การประกอบธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยมีแนวโน้มขยายตัวอย่างเพิ่มขึ้น ประกอบกับมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมมีการขยายตัวตามไปด้วย¹ การประกอบธุรกิจโรงแรมจะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนโรงแรม จึงต้องมีการยื่นขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรมซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้

ในบทนี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงความหมาย วิวัฒนาการและประเภทของธุรกิจที่พักแรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้กับการกำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรมของประเทศไทยอย่างเหมาะสมต่อไป

2.1 ความหมาย วิวัฒนาการและประเภทของธุรกิจที่พักแรม

เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีปัจจัยข้อจำกัดเรื่องที่ไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางได้ครบทุกแห่งภายในหนึ่งวันจึงมีความจำเป็นต้องพักค้างคืนโดยการใช้บริการจากธุรกิจที่พักแรม เพื่อให้ได้รับความปลอดภัยและมีที่พักผ่อนให้ถูกสุขลักษณะและอนาถ รวมถึงการได้รับความสะดวกสบายในระหว่างการเดินทาง ด้วยเหตุจำเป็นดังกล่าวจึงเป็นช่องทางธุรกิจที่พักแรมเข้ามารองรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย

2.1.1 ความหมายของธุรกิจที่พักแรม²

ในเบื้องต้นต้องเข้าใจคำว่า “ธุรกิจ” เสียก่อน ซึ่ง ราณี อธิชัยกุล ได้ให้ความหมายคำว่า “ธุรกิจ” หมายถึง กิจกรรมด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยมีจุดมุ่งหมายในการแสวงหากำไร ส่วนคำว่า “ธุรกิจท่องเที่ยว (Tourism Business)” หมายถึง

¹ สถานการณ์ธุรกิจโรงแรม ปี 2561 – 2562 ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน

² พัทธิธีรา ศรีประทักษ์. (2558). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อความปลอดภัย สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 31-32.

กิจกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองของนักเดินทาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหากำไร³

คำว่า “พักรแรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง พักค้างคืน เช่น ลูกเสือไปพักรแรม ส่วนคำว่า “ที่” (Place หรือ Position)” มาจากคำว่า สถานที่ ซึ่งแปลว่า ที่ตั้ง หรือแหล่ง เช่น สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตากอากาศ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่นนี้ เมื่อรวมความหมายทั้งสองคำเข้าด้วยกัน ที่พักรแรม จึงหมายถึง สถานที่สำหรับพักค้างคืน เพียงแต่ไม่ใช่การค้างคืนประจำเป็นปกติอย่างเช่นบ้าน หรือหอพัก แต่การตีความที่ถูกต้องควร หมายถึง สถานที่สำหรับพักค้างคืนเป็นการชั่วคราว ในขณะที่เดินทางเพื่อท่องเที่ยว ทำกิจกรรม อบรม สัมมนา เป็นต้น

สุวัฒน์ จูชากรณ์ ได้อธิบายถึงคำว่า “ธุรกิจที่พักรแรม” ไว้ว่า ธุรกิจที่พักรแรมนั้นมีหลายประเภท เช่น โรงแรม โมเต็ล เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท ที่ตั้งแคมป์ บ้านพักตากอากาศ บังกะโล แพ เป็นต้น ซึ่งสถานที่พักรแรมจะต้องสะอาด ปลอดภัยและมีราคาที่เหมาะสมกับสภาพที่พักแต่ละประเภท

ดังนั้น ธุรกิจที่พักรแรม หมายถึง การให้บริการด้วยการจัดสถานที่ (Place) เพื่อใช้สำหรับรองรับผู้เดินทางที่ต้องการพักค้างคืนในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวหรืออบรม หรือสัมมนา หรือทำกิจกรรมอื่น และมีการอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ เช่น อาหารและเครื่องดื่ม ความสะอาด ปลอดภัยในขณะที่พักอาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายในการแสวงหากำไรจากการให้บริการดังกล่าว

2.1.2 วิวัฒนาการของธุรกิจที่พักรแรม

1) วิวัฒนาการของธุรกิจที่พักรแรมในต่างประเทศ

ธุรกิจที่พักรแรมมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่และยาวนานมากเกือบ 2,000 ปี เพราะไม่ว่ายุคสมัยใดก็ตาม ผู้ที่เดินทางไปท่องเที่ยวก็ไม่สามารถเดินทางไปถึงสถานที่ต่าง ๆ ได้ทั้งหมดภายในเวลาหนึ่งวัน จึงทำให้เกิดธุรกิจที่พักรแรมสำหรับบริการที่พักผ่อนนอนหลับให้แก่นักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางในทุกยุคทุกสมัย จึงทำให้ธุรกิจที่พักรแรมและผู้เดินทางเป็นของคู่กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีวิวัฒนาการที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเดินทางเสมอ โดยรูปแบบของธุรกิจที่พักรแรมจะผันแปรไปตามวัตถุประสงค์ของผู้เดินทางและความเจริญก้าวหน้าของระบบการคมนาคมขนส่งอย่างสอดคล้องกัน⁴

³ สุวัฒน์ จูชากรณ์. (2554). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 5.

⁴ พัชรธีรา ศรีประทีป. *อังกแล้วเชิงอรรถที่ 2*. หน้า 32-34.

(1) ธุรกิจที่พักแรมในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป⁵

ในยุคโบราณ (Early History) มนุษย์มีการเดินทางทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอพยพย้ายถิ่น ค้าขายสินค้า ปกครองดินแดนอื่น ๆ หรือแม้แต่การจาริกแสวงบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้เกิดที่พักแรมแบบ ทาเวิร์น (Tavern) ซึ่งปรากฏในมหากาพย์ Iliad and Odyssey ของจินตกรที่ชื่อ โฮเมอร์ (Homer) จึงมีการจัดที่พักแรมให้กับผู้เดินทางที่สะท้อนแนวคิดที่ว่า ผู้คนในยุคนั้นเชื่อว่า ผู้มาเยือนถิ่นของตน อาจเป็นทั้งตัวแทนของภูตผีหรือพระเจ้าหากมีการต้อนรับหรือรับรองอย่างดี ย่อมทำให้ผู้ต้อนรับนั้น ได้รับความเชื่อทางจิตวิญญาณซึ่งมีลักษณะมุ่งเน้นไม่ตรีจิตเป็นสำคัญ

อาณาจักรโรมัน (Roman Empire) เมื่ออาณาจักรโรมันได้รับชัยชนะครอบครองพื้นที่บางส่วนของทวีปยุโรปแล้ว จึงมีการสร้างถนนสายหลักยาว 51,000 ไมล์ เพื่อเชื่อมโยงดินแดนที่อยู่ในครอบครองและเมืองสำคัญ ทำให้เกิดธุรกิจที่พักแรมตามถนนสายดังกล่าว สำหรับให้บริการพ่อค้าต่างแดน ข้าราชการ หรือนักเดินทางมาหาความสำคัญ รวมถึงที่พักแรมสำหรับผู้โดยสาร (Posting House) ในกิจการสื่อสารและไปรษณีย์ แต่ต่อมาอาณาจักรโรมันล่มสลายทำให้ทวีปยุโรปเข้าสู่ยุคกลาง (The Middle Ages) ซึ่งเป็นยุคมืด (Dark Ages) เพราะเกิดสงครามและการปล้นสะดมทำให้ประชาชน ประสบภาวะยากจนและความไม่ปลอดภัยจึงทำให้ผู้คนไม่นิยมเดินทางเมื่อเป็นเช่นนี้ธุรกิจที่พักแรมส่วนใหญ่จึงต้องปิดกิจการลง โดยที่นักเดินทางในยุคนี้จะมีแต่เพียงนักบวช นักจาริกแสวงบุญผู้สอนศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งพวกเขาจะพักแรมอยู่ตามวัด (Hospices) หรือ ที่พักแรมขนาดเล็กซึ่งตั้งอยู่ใกล้วัด ซึ่งมีมาตรฐานการบริการที่ต่ำมาก มีเพียงแค่การปูฟูกไว้รับรองแขกเพื่อพักรวมกันในห้องโถงกลาง และให้บริการอาหารแบบประหยัด เช่น ขนมปังเนื้อสัตว์ เบียร์ เป็นต้น

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (The Renaissance) เกิดระบบคมนาคมขนส่งโดยใช้รถม้าโดยสาร (Stagecoach Travel) สำหรับเดินทางไกลที่ใช้เวลาในการเดินทางหลายวัน ทำให้เกิดธุรกิจที่พักแรมเกิดขึ้นตามเส้นทางที่รถม้าวิ่งผ่าน เพื่อรองรับผู้โดยสารและม้า ที่จำเป็นต้องค้างคืนในระหว่างการเดินทาง จึงทำให้เกิดที่พักแรมประเภท “โรงเตี๊ยม” (Inn)

(2) ความเป็นมาของธุรกิจที่พักแรมในประเทศอังกฤษ ธุรกิจที่พักแรมเจริญเติบโตไปตามเส้นทางของระบบการคมนาคม กล่าวคือ ในยุคที่มีการเดินทางไกลด้วยรถม้าโดยมาจากกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ไปสู่เมืองอะดินบะระ สก็อตแลนด์ ธุรกิจที่พักแรม (Stagecoach Travel) ก็เจริญเติบโตขึ้นตามเส้นทางที่รถม้าโดยสารสัญจรผ่านด้วย ซึ่งต่อมาเมื่อการคมนาคมขนส่ง

⁵ สุวัฒน์ จุฑากรณ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 6-7.

ทางรถไฟขยายตัว มีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังประเทศต่าง ๆ ทำให้ชาวอังกฤษสามารถเดินทางไปยังอาณานิคม และทวีปอเมริกาซึ่งเพิ่งถูกค้นพบในปี ค.ศ. 1492 โดย Christopher Columbus จึงทำให้ธุรกิจที่พักแรมแพร่ขยายเข้าไปสู่ประเทศดังกล่าวมากยิ่งขึ้น⁶

(3) ความเป็นมาของธุรกิจที่พักแรมในสหรัฐอเมริกา เริ่มจากการขยายตัวของการคมนาคมขนส่งทางรถไฟ ซึ่งช่วยให้ประชาชนเดินทางได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นรวมทั้งพ่อค้าก็สามารถประกอบธุรกิจการค้าได้มากขึ้น จึงมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดความนิยมเดินทางท่องเที่ยวและดำเนินธุรกิจการค้าอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้เกิดธุรกิจที่พักแรมบริเวณใกล้สถานีรถไฟขึ้น แล้วเกิดการพัฒนาจนกลายเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ที่มีความหรูหรา พร้อมจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ักเดินทาง ซึ่งโรงแรมลักษณะนี้เรียกว่า แกรนด์โฮเต็ล (Grand Hotel) แต่ต่อมาเมื่อมีการคมนาคมทางอากาศและทางรถยนต์ได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้นจึงทำให้ธุรกิจที่พักแรมปรับเปลี่ยนทำเลที่ตั้งจากเดิมที่ยึดตามแนวเส้นทางรถไฟ โดยเปลี่ยนไปอยู่ใกล้กับสนามบินและถนนสายหลักมากขึ้น ต่อมาธุรกิจที่พักแรมมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงมีการสร้างโรงแรมจำนวนเพิ่มสูงขึ้นถึงจำนวนหนึ่งร้อยแห่งและมีการพัฒนาธุรกิจที่พักแรมในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น ในเมืองดักลาส มลรัฐแอริโซนา มีการสร้างห้องพักที่มีลานจอดรถส่วนตัวอยู่ในบริเวณเดียวกัน เรียกว่า “โมเต็ล (Motel)” ซึ่งเป็นการรวมคำของ Motorcar และ Hotel

2) วิวัฒนาการธุรกิจที่พักแรมในประเทศไทย⁷

ความเป็นมาของที่พักแรมในประเทศไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา เกิดขึ้นจากชาวบ้านต่างเมืองเดินทางไปมาเพื่อทำการค้าขาย หรือเพื่อการเล่นการพนันหายกกันภายในเมืองแล้วไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาได้ภายในวันนั้น จึงทำให้ต้องขออาศัยพักค้างแรมตามบ้านเรือนของญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือแม้กระทั่งตามวัดวาอาราม ซึ่งพอนานวันจึงเกิดความไม่สะดวกและมีจำนวนผู้คนที่มากยิ่งขึ้น จึงมีการสร้าง “ศาลาที่พักคนเดินทาง” ไว้ในหมู่บ้านริมทางเดินในป่าและริมแม่น้ำลำคลอง โดยมีลักษณะเป็นเรือนแถวชั้นเดียวเป็นห้องพักรวมสำหรับใช้พักอาศัยกินอยู่หลับนอน

การประกอบธุรกิจที่พักแรมได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2405 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เกิดที่พักแรมที่

⁶ อนุพงศ์ สุขสมนิตย์. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและกำกับธุรกิจโรงแรม : ศึกษาและวิเคราะห์พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 6.

⁷ พัทธิธรา ศรีประทีพ. *อังกแล้วเชิงอรรถที่ 2*. หน้า 34-35.

เรียกว่า “บอร์ดดิ้งเฮาส์ (Boarding House)” สำหรับใช้รองรับนักธุรกิจหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษและประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ที่สามารถเจรจาตกลงทำค้าขายกันได้อย่างเสรี จึงทำให้ชาวต่างชาตินิยมเดินทางเข้ามาในประเทศไทยและมีถิ่นพำนักอยู่ทั่วราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้แก่ นักการทูต พ่อค้า นายทหาร मिชชันนารี เป็นต้น

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2409 รัฐบาลไทยได้สร้างที่พักตากอากาศชายทะเลขึ้นแห่งแรก เนื่องจากชาวต่างชาตินิยมการพักผ่อนตากอากาศ แต่คนไทยสมัยนั้นยังไม่รู้จักการพักผ่อนตากอากาศชายทะเล พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้สร้างพระตำหนักมหาราชฯ และพระตำหนักมหาราชินี ที่ตำบลอ่างหิน จังหวัดชลบุรี สำหรับให้ชาวต่างชาติเข้าพักตากอากาศ

โดยที่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการสร้างโรงแรมโอเรียนเต็ล (Oriental Hotel) ในปี พ.ศ. 2419 ซึ่งนับเป็นโรงแรมที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย โดยสร้างเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยนาย C. Salje นักเดินเรือชาวเดนมาร์ก ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุง ขยายเป็นตึก พร้อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พัก เช่น หนังสือพิมพ์ บิลเลียด เช่าเรือ และเป็นโรงแรมที่มีไฟฟ้าใช้ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2434

ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2468-2477 เศรษฐกิจประเทศไทยประสบภาวะลำบากเพราะวิกฤตเศรษฐกิจทั่วโลก ทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้วังพญาไทเป็น “โฮเต็ลวังพญาไท” เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2469 ซึ่งจัดเป็นโรงแรมที่ยอดเยี่ยมที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเทียบกับประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอินเดียและประเทศสิงคโปร์ในยุคสมัยนั้น เนื่องจากเป็นโรงแรมที่ดัดแปลงมาจากพระราชวังจึงมีความหรูหรา มีการประดับตกแต่งอาคารด้วยศิลปะที่วิจิตรงดงาม มีห้องอาหาร ห้องนั่งเล่น ห้องเต้นรำ และสนามเทนนิส ซึ่งปัจจุบันโฮเต็ลวังพญาไท กลายเป็นโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ตามคำสั่งของคณะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

3) วิวัฒนาการการควบคุมธุรกิจที่พักแรมในประเทศไทย

กิจการโฮเต็ลในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สะท้อนให้เห็นถึงความหรูหรา วิจิตรงดงามและวัฒนธรรมอันดีของชาวไทยซึ่งสามารถผสมผสานให้เข้ากับรสนิยมการพักผ่อนหย่อนใจแบบชาติตะวันตก แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2464-2478 มีนายทุนชาวจีนซึ่งนิยมการทำธุรกิจที่พักแรมประเภทโฮเต็ลเพื่อเลียนแบบชาติตะวันตกกันมากขึ้น แต่มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้โฮเต็ลเพื่อเป็นสถานที่สำหรับการค้าประเวณีแอบแฝง รวมถึงใช้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพของหญิงโสเภณี ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจาก ในสมัยนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมเรื่องการค้าประเวณีของหญิงโสเภณีที่อาศัยโรงแรมเป็น สถานที่ประกอบอาชีพ

ในปี พ.ศ. 2470 จึงทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นเร่งดำเนินการผลักดันให้เกิดบทบัญญัติที่มีชื่อว่า “พระราชบัญญัติที่พักคนเดินทาง” โดยมีเจตนารมณ์ที่จะกำจัดคนล่าสัตว์มิให้ใช้ที่พักสำหรับคนเดินทางเพื่อเป็นสถานที่สำหรับการค้าประเวณีแอบแฝง

ภายหลังจากนั้น รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2479 เพื่อใช้บังคับกับธุรกิจโรงแรมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และควบคุม ป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์สำคัญ กล่าวคือ มุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการดำเนินธุรกิจที่พักแรมของนายทุนชาวจีนในย่านชุมชนชาวจีน ที่มีเจตนาแอบแฝงค้าประเวณีเป็นอันดับแรก โดยใช้วิธีแบ่งแยกประเภทของที่พักแรมที่มีการจัดการ ลักษณะไฮเต็ลตามแบบฝรั่งให้เป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง ออกจากที่พักแรมประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการไฮเต็ลของชาวจีนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าหญิงโสเภณีแอบแฝงให้เกิดความชัดเจน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2478 รัฐบาลยังมีนโยบายให้ความสำคัญในเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ จึงทำให้พระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของสถานที่พักแรมและแบ่งแยกให้มีระดับแตกต่างกันเพื่อตอบสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มีโอกาสเลือกและใช้บริการธุรกิจที่หลากหลายมากขึ้น

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับสำหรับการ ควบคุมธุรกิจโรงแรมได้ถูกปรับปรุงแก้ไขอยู่หลายครั้ง ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติโรงแรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2484 แก้ไขเรื่องให้ใบอนุญาตได้เฉพาะโรงแรมเดียว พระราชบัญญัติโรงแรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2495 แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาต และ พระราชบัญญัติโรงแรม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2503 กำหนดให้เจ้าสำนักโรงแรมหรือผู้ประกอบการธุรกิจ โรงแรมในขณะนั้นต้องจกรายชื่อผู้เข้าพักทุกครั้งเข้าพักเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี⁸ จนกระทั่ง รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติโรงแรมฉบับก่อนหน้าทั้งหมดและประกาศให้ ใช้บังคับพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 แทน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547⁹

2.1.3 ประเภทของธุรกิจที่พักแรม

ธุรกิจที่พักแรมนับว่าเป็นบริการที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการ ของแขกผู้มาพัก ในการพักค้างคืนระหว่างการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้ (Destination) และเนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความหลากหลายและแปลกใหม่มากขึ้น

⁸ วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2561 หน้า 59.

⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121/ตอนพิเศษ 70 ก/หน้า 12/12 พฤศจิกายน 2547

จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการไปตามกิจกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งประเภทของธุรกิจที่พักแรมมีลักษณะการดำเนินธุรกิจและบริการที่คล้ายหรือเหมือนกับโรงแรม แต่มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้¹⁰

1) โรงแรม (Hotel) มาจากภาษาฝรั่งเศสสมัยเก่าว่า Ostel ซึ่งหมายถึง สถานที่ ประกอบการซึ่งมีอาหาร เครื่องดื่มและที่พักสำหรับให้บริการคนเดินทางที่จ่ายค่าบริการนั้น ทั้งนี้ โรงแรมมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เพราะเป็นที่รู้จักและนิยมในหมู่นักเดินทางมากที่สุด ซึ่งแขกผู้มาพักมักคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่หรูหราและมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมบริการเสริมในด้านต่าง ๆ เช่น บริการอาหาร เครื่องดื่ม สระว่ายน้ำ บริการซักรีด ห้องออกกำลังกาย รวมถึงมาตรฐานบริการที่สะอาด ยอดเยี่ยม และปลอดภัย ยิ่งหากโรงแรมมีการบริการที่มีมาตรฐานสูงเทียบเท่ากับระดับสากลได้มากเท่าใด ย่อมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปใช้บริการได้มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

2) รีสอร์ท (Resort) เป็นสถานที่พักตากอากาศที่สร้างขึ้นในรูปแบบบ้านพักหรืออาคารหลายหลัง โดยมีห้องพักจำนวนหนึ่งให้แก่แขกผู้พักและเก็บค่าบริการเป็น “ค่าเช่า” ซึ่งแขกผู้พักมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการการพักผ่อน (Recreation) หรือเพื่อหาความเพลิดเพลินด้วยการทำกิจกรรมตามอรรถศาสตร์หรือในบางกรณีอาจมีการจัดกิจกรรม การสัมมนาเชิงวิชาการรวมอยู่ด้วยก็ได้

3) โมเต็ล (Motel) เป็นสถานที่พักแรมที่รวมถ้อยคำว่า Mote-car เข้ากับ Hotel ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนสายหลักหรือริมถนนของชานเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ขับรถเดินทางมาไกล สามารถนำรถเข้าจอดใกล้บริเวณห้องพักของตนได้ ซึ่งโมเต็ลมักเป็นที่พักแรมขนาดเล็ก ประมาณ 50 ห้อง แบ่งเป็นส่วนห้องพักและส่วนของที่จอดรถของแขกผู้พัก ซึ่งผู้ที่ใช้บริการมักเป็นผู้ที่ต้องการพักค้างคืนเพียงคืนเดียวเพื่อพักผ่อนเอาแรงแล้วขับรถยนต์ท่องเที่ยวต่อไปในวันรุ่งขึ้น

4) โฮมสเตย์ (Home Stay) เป็นที่พักแรมซึ่งเจ้าของบ้านจัดสร้างห้องหรือดัดแปลงห้องภายในบ้านให้เป็นห้องพักสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยมีการจัดเตรียมอาหารท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาพักรวมทั้งมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างเจ้าของบ้านกับแขกผู้มาเยือน ทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีแก่กัน ซึ่งธุรกิจที่พักแรม

¹⁰ พัทธิธรา ศรีประทักษ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 37-40.

แบบโฮมสเตย์นั้นมักมีต้นทุนในการลงทุนน้อย จึงทำให้ทุกครอบครัวและทุกชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง อันเป็นการสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองให้แก่ชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี¹¹

5) ฟาร์มสเตย์ (Farm Stay) เป็นการจัดที่พักและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในฟาร์ม ซึ่งเป็นเรือกสวน ไร่ นา หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โดยตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่สวยงามประกอบกับเป็นแหล่งวัฒนธรรมเฉพาะที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ กิจกรรมประจำวันของครอบครัวในท้องถิ่น และได้เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในบริเวณนั้นด้วย

6) เกสต์เฮาส์ (Guesthouse) เป็นที่พักแรมที่มีลักษณะเป็นบ้าน (House) มักอยู่บนเส้นทางถนนใกล้กับแหล่งที่ผู้มาเช่าพักจะต้องเข้าไปทำธุรกิจหรือท่องเที่ยว ซึ่งเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเช่าสำหรับนอนพักผ่อนเฉพาะในเวลากลางคืน ส่วนเวลากลางวันจะออกไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งนี้ เกสต์เฮาส์มักมีอัตราค่าเช่าที่ค่อนข้างต่ำ โดยที่ภายในห้องพักอาจมีเตียงและห้องน้ำไว้เพื่อให้บริการ ซึ่งต่อมามีการพัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักเพิ่มมากขึ้น เช่น มีโทรทัศน์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เครื่องปรับอากาศ ตลอดจนมีอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

7) เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์ (Service Apartment) เป็นรูปแบบที่พักที่ดัดแปลงมาจากอพาร์ทเมนต์ที่ก่อสร้างเพื่อขาย หรือเพื่อให้เช่าเป็นรายเดือนหรือมากกว่ารายเดือนขึ้นไป โดยมีสัญญาเช่าและมีการวางมัดจำ เมื่ออพาร์ทเมนต์เหล่านี้มีปัญหาจึงดัดแปลงเป็นเซอร์วิสอพาร์ทเมนต์ที่เปิดบริการให้เช่ารายวันและราคาถูกกว่าโรงแรมโดยทั่วไป เพราะมาตรฐานการให้บริการลักษณะห้องพัก หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาจจะมีไม่เท่ากับการบริการของโรงแรม¹²

8) คอนโดมิเนียมโฮเทล (Condominium Hotel) คือการรวมเอารูปแบบของห้องชุดกับคอนโดมิเนียมเข้าด้วยกันแทนที่ห้องพักธรรมดาทั่วไป ห้องพักรวมลักษณะคล้ายกับบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก ห้องครัว และห้องอื่น ๆ ส่วนใหญ่เจ้าของมักทำสัญญาจ้างบริษัทเข้าไปบริหารเพื่อทำธุรกิจเปิดให้เช่าห้องพักแบบรายวันชั่วคราวแบบโรงแรม

9) ห้องพักร่วมอาหารเช้า (Bed & Breakfast : B & B) เป็นที่พักแรมขนาดเล็กซึ่งเกิดจากเจ้าของบ้านยังมีห้องว่างเหลืออยู่ จึงจัดเป็นห้องนอนสำหรับแบ่งให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก เพื่อแลกกับค่าเช่า โดยค่าเช่าจะคิดรวมกับบริการในการจัดเตรียมอาหารเช้า โดยไม่รวมไปถึงอาหารมื้ออื่น ๆ ซึ่งมักได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะมีลักษณะที่สามารถ

¹¹ จันทนา ศิริรัตน์. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจบ้านพักโฮมสเตย์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 7.

¹² อนุพงษ์ สุขสมนิตย์. *อสังหาริมทรัพย์*. หน้า 23.

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสานสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยวซึ่งมาจากท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้ต่างฝ่ายได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แปลกใหม่ โดยที่พักมักมีราคาถูกและให้บริการอย่างเป็นกันเอง

10) บังกะโล (Bungalow) เป็นบ้านพักยกพื้นชั้นเดียว มีระเบียงกว้าง สร้างด้วยรูปแบบและวัสดุที่ง่าย ไม่ซับซ้อน อยู่ใกล้บริเวณที่ท่องเที่ยว แต่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาพักมากเท่าใดนัก มักตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและยังมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ เช่น บริเวณชายทะเล เกาะ อ่าว ภูเขา น้ำตก ทะเลสาบ เป็นต้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

11) ลอดจ์ (Lodge) เป็นที่พักแรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ผู้เข้าพัก เช่นเดียวกับโรงแรม เพียงแต่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนเป็นโรงแรม ซึ่งในปัจจุบันที่พักประเภทนี้กำลังเป็นกระแสนิยมของ “สถานที่พักแรมเชิงนิเวศ (Ecolodge)” ที่เน้นการรักษาสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน ชื่นชมทัศนียภาพ โดยไม่รบกวนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรม

12) ที่พักบนเรือแบบบ้าน (House Boat) อาจเป็นเรือหรือเรือแพ สำหรับใช้อยู่อาศัยแบบบ้าน โดยสร้างขึ้นลักษณะลอยน้ำ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวสำหรับแลกเปลี่ยนกับค่าเช่าที่พัก ซึ่งในมลรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา เรียกว่า “Fletel” ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ นักท่องเที่ยว¹³

13) การตั้งแคมป์พักแรม (Campground) เป็นการเช่าพื้นที่กลางแจ้งซึ่งจัดไว้เพื่อตั้งเต็นท์ (Tent) โดยเจ้าของสถานที่จะต้องให้บริการขั้นพื้นฐาน และอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว ซึ่งเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดกับธรรมชาติ

14) การจอดรถคาราแวน (Caravan Parking) เป็นการจัดพื้นที่ไว้สำหรับนักท่องเที่ยว ที่มาเช่าพื้นที่เพื่อจอดคาราแวน ซึ่งเป็นรถที่มีหลังคาพ่วงกับรถยนต์ (Trailer) และมีที่นอน อยู่ภายใน โดยบริเวณดังกล่าว เจ้าของพื้นที่ผู้ให้เช่าจะจัดให้มีบริการด้านสุขาภิบาล เช่น ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา น้ำดื่ม ท่อระบายน้ำ ถังขยะ เป็นต้น รวมไปถึงร้านอาหาร ร้านค้า ปิ้งน้ำมันด้วย

15) รถตู้เพื่อนันทนาการ (Recreational Vehicle) มักเดินทางเป็นครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นรถบรรทุกที่ ด้านหลังคนขับ มีห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนอน สามารถขับได้ตลอดทั้งวันและเมื่อใกล้ถึงเวลาพักก็จะมาจอดตามสถานที่พักแรมกลางแจ้ง ซึ่งอาจมีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

¹³ อนุพงศ์ สุขสมนิตย์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 25.

โดยจะอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องอาบน้ำ ห้องครัว ห้องส้วม ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ หรือที่เสียบปลั๊กโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

16) โฮสเทล (Hostel) คือที่พักที่มีพื้นที่ใช้งานร่วมกับผู้อื่นที่มาพักอาศัยในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อให้ได้ที่พักในราคาประหยัด โดยมีพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน ได้แก่ ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนั่งเล่น เป็นต้น เมื่อมีพื้นที่ใช้งานร่วมกันจึงก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่มาพักอาศัยพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ปัจจุบันโฮสเทลมีการพัฒนามีสสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันให้เป็นอย่างมากกว่าที่พักราคาถูก¹⁴

¹⁴ ณ-ฉวี แก่นทอง. (2559). *แนวทางการพัฒนาที่พักประเภทโฮสเทล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย : กรณีศึกษา พื้นที่บริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ทหาร จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 6.